

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.I.468/2023/5.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Domonyai Alexa, a tanács elnöke
Dr. Schmidt Péter, előadó bíró
Dr. Gimesi Ágnes, bíró
Dr. Kardos Andrea, bíró
Dr. Tuba István Krisztián, bíró

Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2023. október 17.
Az ügy tárgya: emberölés büntette
Terhelt(ek): Terhelt1

Elsőfok: Fővárosi Bíróság, 6.B.1149/2007/43., ítélet, tárgyalás,
2010. április 29.
Másodfok: Fővárosi Ítéltábla, 2.Bf.230/2010/9., ítélet, nyilvános tárgyalás,
2011. április 7.

Az indítvány előterjesztője: a Legfőbb Ügyészség

Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés büntette miatt Terhelt1 ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva, a Fővárosi Bíróság 6.B.1149/2007/43. számú és a Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 2.Bf.230/2010/9. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye. Ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Fővárosi Bíróság a 2010. április 29. napján kihirdetett 6.B.1149/2007/43. számú ítéletében Terheltl terheltet bűnösnek mondta ki különös kegyetlenséggel, különös visszaesőként elkövetett emberölés büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény – a továbbiakban: korábbi Btk. – 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés d), h) pontja]. Ezért Terheltl terheltet életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a terhelt legkorábban 35 év elteltével bocsátható feltételes szabadságra. A magánfél által előterjesztett polgári jogi igény érvényesítését az elsőfokú bíróság egyéb törvényes útra utasította, rendelkezett a bűnjelekről és a bűnügyi költségről.

[2] A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2011. április hó 7. napján tartott nyilvános tárgyaláson meghozott 2.Bf.230/2010/9. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a terhelt cselekményét emberölés büntetéként [korábbi Btk. 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés d) és h) pont] nevezte meg, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 40 évre súlyosította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, rendelkezett a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költségről.

[3] **II.** A jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben 2023. április 21. napján a Legfőbb Ügyészség BF.277/2023/6. számon nyújtott be felülvizsgálati indítványt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 651. § (3) bekezdésében előírt kötelezettségére figyelemmel, a Be. 649. § (4) bekezdésében foglalt okból. Felülvizsgálati indítványában hivatkozott arra, hogy Terheltl terhelt az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4. napján kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) alapján Magyarország ellen kérelmet nyújtott be az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJEB), melyben azt kifogásolta, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja miatt az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés de facto csökkenthetetlen maradt, ami sérti az Egyezmény 3. Cikkét, amely szerint senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek alávetni. Az EJEB a 12152/16. számon iktatott kérelem alapján – a keresetek hasonló tárgyára figyelemmel a 16796/2016., a 47754/17., az 59530/18., az 56162/19., az 58154/19. és a 13524/20. számú kérelmekkel egyesített eljárásban – a 2022. szeptember 20. napján kelt és 2022. október 13. napján végleges ítéletében megállapította, hogy az Egyezménynek a kínzás tilalmáról rendelkező 3. Cikkét megsértették az eljáró bíróságok, amely jogsértés megállapítása önmagában elegendő, igazságos elégtételt jelent a kérelmező számára, az általa elszenvedett nem vagyoni károkért. Megállapította, hogy a költségek és kiadások tekintetében az alperes államnak a megállapított összegeket a kérelmező részére meg kell fizetnie, egyebekben a kérelmező igazságos elégtétel iránti további igényét elutasította.

[4] A Legfőbb Ügyészség a Be. 649. § (4) és (5) bekezdésében foglaltakra hivatkozással, az Egyezményt kihirdető 1993. évi XXXI. törvény (3) bekezdése és a Be. 651. § (3) bekezdése alapján terjesztette elő a felülvizsgálati indítványát. Ugyanakkor az EBH 2015.B.7. számú határozatban, az EBH 2018.B.6. számon közzétett határozatban, valamint a 3/2015. Büntető jogegységi határozatában írtakra hivatkozással azt indítványozta, hogy – arra is tekintettel, hogy a Be. 649. § (2) bekezdése szerinti eljárási szabálysértés elkövetésére nem merült fel adat – a felülvizsgálati indítvánnyal támadott ítéleteket a Kúria tanácsulésen hatályában tartsa fenn.

[5] A Legfőbb Ügyészség jogi álláspontjának lényege szerint az EJEB ítélete önmagában nem dönti el a bűnfelelősséget, de az Egyezmény 3. Cikkének megsértése megalapozza a felülvizsgálati eljárás lefolytatását. Ugyanakkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, ezért az anyagi jogerő feloldására és a jogerős határozat megváltoztatására nincs törvényes lehetőség, és a megtámadott ítélet hatályában tartása indokolt, ha a nemzetközi

szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv (EJEB) nem az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását tekintette egyezményesértőnek, hanem egy – már a büntetés végrehajtási szakaszába tartozó – felülvizsgálati lehetőség olyan időpontban történő megnyílását, amely az EJEB által ajánlott idő kitöltése után „de facto” csökkenthetővé teszi az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetését. Hivatkozott arra, hogy a feltételes szabadságra bocsátás szabályain változtatni nem a jogalkalmazás, hanem a jogalkotás feladata. Ha pedig jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával. Az EJEB döntéséből álláspontja szerint egyedül az következik, hogy az alkalmazott jogszabály mellett további szabályozás szükséges, ami nem jogalkalmazói, hanem jogalkotói feladat. Mindezek alapján a kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati eljárásban a Kúria nem állapíthatja meg, hogy a konkrét ügyben az egyezményesértés jogalkalmazói eszközökkel nem orvosolható, így jelen esetben nincs ok és mód az alapügyben hozott ítélet megváltoztatására.

[6] Az ügyben a terhelt és védője észrevételt nem terjesztett elő.

[7] **III. A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa alapos.**

[8] 1. A Be. XC. fejezete tartalmazza a felülvizsgálatra vonatkozó szabályokat.

[9] A Be. 648. § rendelkezése szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen

a) a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt,

b) eljárási szabálysértés miatt,

c) az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján,

d) a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén van helye.

[10] A felülvizsgálat törvényben meghatározott okait a Be. 649. §-a tartalmazza, a törvényben meghatározott okok tételesen felsorolásra kerültek, a felülvizsgálati okok köre nem bővíthető.

[11] A Be. 649. § (4) bekezdése szerint nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését, feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alá vetette magát.

[12] A Be. 649. § (5) bekezdése értelmében a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján a felülvizsgálatnak akkor is helye van, ha a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv a nemzetközi szerződés azon rendelkezésének megsértését állapította meg, amely olyan eljárási szabálysértést valósított meg, amely e törvény szerint felülvizsgálattal nem, csak fellebbezéssel támadható.

[13] A Be. 651. § (2) bekezdés a) pontja szerint a terhelt javára az ügyészség felülvizsgálati indítványt terjeszthet elő.

[14] A Be. 652. § (4) bekezdése értelmében a terhelt javára a felülvizsgálati indítvány határidő nélkül előterjeszthető.

[15] A Be. 651. § (3) bekezdésére figyelemmel a Be. 649. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott esetben a legfőbb ügyész a felülvizsgálati indítványt hivatalból terjeszti elő.

[16] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése kimondja, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be.

[17] A Be. 658. § (1) bekezdése értelmében a Kúria a felülvizsgálati eljárás megindulásáról tájékoztatja az Alkotmánybíróságot, ha a jogerős ügydöntő határozat vagy a jogerős ügydöntő határozat alapját képező jogszabály ellen alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő.

[18] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.

[19] A Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[20] A Be. 659. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a felülvizsgálati indítványt – a (3)-(4) bekezdésben meghatározott kivétellel – a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. A Be. ugyanakkor a hivatkozott jogszabályhely (4) bekezdésében kimondja, hogy a 649. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

[21] A Be. 659. § (5) bekezdése alapján a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot – a (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül. A Kúria ugyanakkor a Be. 659. § (6) bekezdésére figyelemmel a megtámadott határozatot a 649. § (2) bekezdése alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.

[22] A Be. 652. § (1) bekezdése kimondja, hogy a felülvizsgálati indítványban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati indítvány irányul, valamint az indítvány előterjesztésének okát és célját.

[23] A Be. 660. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálati indítványt – a (2) bekezdésben meghatározott kivétel hiányában – tanácsulésen bírálja el.

[24] A Be. 662. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot nem ügydöntő végzésével hatályában fenntartja, ha a felülvizsgálati indítványnak nem ad helyt.

[25] A hivatkozott törvényhely (2) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha az alapügyben a bíróság

a) a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt állapította meg a terhelt bűnösségét, vagy rendelte el kényszerógyógykezelését,

b) a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a Btk. más szabályának megsértése miatt szabott ki törvénysértő büntetést, alkalmazott törvénysértő intézkedést,

c) a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztette fel a büntetés végrehajtását,

d) a súlyosítási tilalom megsértésével hozta meg a határozatát.

[26] A Be. 662. § (3) bekezdése meghatározza a Kúriának, hogy az (1) és (2) bekezdés szerint járhat el, ha a felülvizsgálati eljárás lefolytatására az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján került sor.

[27] A Kúria arra figyelemmel, hogy a Be. 649. § (4) bekezdésében foglalt felülvizsgálati ok alapján a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatot a terhelt tekintetében felülbírált – a Be. 659. § (5) és (6) bekezdésére figyelemmel – a Be. 649. § (2) bekezdésében megjelölt eljárási szabálysértések tekintetében is vizsgálta.

[28] 2. Az EJEB Blonski és mások kontra Magyarország ügyben (Terhelt1 tekintetében a 12152/16. számú kérelem alapján eljárva) hozott ítélete a felülvizsgálati eljárás szempontjából a következő figyelembe veendő megállapításokat tartalmazza:

[29] – Az EJEB a korábbi gyakorlatára tekintettel megállapította, hogy a büntetések egy meghatározott minimális időtartam utáni automatikus felülvizsgálata fontos garanciát jelent a fogvatartottak számára az olyan fogvatartás kockázatával szemben, amely a 3. Cikket sérti (6. pont).

[30] – A jelen ügyben a kérelmezők csak 30-40 év szabadságvesztés letöltése után válhatnak jogosulttá arra, hogy szabadlábra kerüljenek, ezért esetükben azt kell vizsgálni, hogy a felülvizsgálati mechanizmus megfelel-e az EJEB esetjogában lefektetett kritériumoknak (8. pont).

[31] – Az a 30-40 évnyi idő, amennyit a kérelmezőknek várniuk kell ahhoz, hogy feltételes szabadságra bocsáthatóságuk első alkalommal megfontolásra kerülhessen, lényegesen hosszabb, mint az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatára ajánlott maximális időtartam, 25 év (9. pont).

[32] – Összefoglalásként megállapította az EJEB, hogy az a tény, hogy a kérelmezők csak azt követően remélhetik a szabadulás irányába tett előrehaladásuk felülvizsgálatát, ha életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésükből 30-40 évet már letöltöttek, elegendő annak megállapításához, hogy a kérelmezők életfogytiglani szabadságvesztés büntetése az Egyezmény 3. Cikke vonatkozásában nem tekinthető csökkenthetőnek. Az ilyen hosszú várakozási idő indokolatlanul késlelteti annak hazai hatóságok általi felülvizsgálatát, hogy „az életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt személy életében bekövetkezett változások olyan jelentősek-e, és a büntetés során a személy olyan előrehaladást tett-e a rehabilitáció irányába, amelyek alapján a további fogvatartás törvényes büntetőjogi indokokkal már nem igazolható”, ezért az Egyezmény 3. Cikkét megsértették.

[33] Az EJEB ítélete ugyanakkor a 7. pontban rögzíti, hogy a magyar Büntető Törvénykönyv tartalmazza a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélet esetén; azt a minimális időt, amely elteltét követően a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét meg lehet vizsgálni, az ítéletben kell meghatározni; emellett a feltételes szabadságra bocsátáshoz teljesíthető követelményeket a 2013. évi CCXL. törvény tartalmazza, amely követelmények kielégítő teljesítését a bíróságnak kell értékelni. Megállapítja, hogy a nemzeti jog és gyakorlat lehetőséget biztosít a kérelmezőkre kiszabott életfogytiglani szabadságvesztés célzott bírósági felülvizsgálatára.

[34] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy az EJEB határozatában az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélet esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, annak legkorábbi időtartama ítéletben történő meghatározását, valamint az ehhez szükséges feltételek előzetesen, törvényben történő meghatározását és az arról bírói eljárásban való döntés lehetőségét nem kifogásolta. Az egyezményesértés megállapítására azért került sor, mert jelen ügyben a terhelt esetében meghatározott azon időtartam, amelyet várnia kell ahhoz, hogy a feltételes szabadságra bocsátása első alkalommal megfontolásra kerülhessen, lényegesen hosszabb, mint az EJEB által 25 évben megjelölt időtartam. Az ilyen hosszú

várakozási idő nem teljesíti az EJEK által meghatározott követelményeket, emiatt következett be az Egyezmény 3. Cikkének megsértése.

[35] 3. A Kúria megállapította, hogy a terhelt esetében az EJEK ítéletében megállapított egyezményesítés felülvizsgálati eljárásban nem orvosolható.

[36] A Kúria nem jogalkotó, hanem jogalkalmazó szerv. Feladata a rá vonatkozó jogszabályok alkalmazásával törvényes eljárásban a törvénynek megfelelő határozatot hozni. Ennél fogva jelen ügyben is azt kellett vizsgálnia, hogy a jogszabályok alapján a megállapított egyezményesítés orvoslása a felülvizsgálati eljárásban lehetséges-e.

[37] A felülvizsgálat a büntetőeljárásban olyan rendkívüli jogorvoslat, amely az azzal érintett büntetőeljárás szabályainak vagy a büntetőeljárásban hozott határozatban alkalmazott anyagi jogi szabályok megsértése és az ebből származó törvénysértő rendelkezések orvoslására hivatott és arra alkalmas.

[38] A felülvizsgálatnak a Be. 649. § (4) bekezdésében meghatározott oka az eljárás lefolytatása során vagy a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozatában elkövetett olyan jogsértés, amely tekintetében nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv állapította meg, hogy az a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését sértette meg. Értelemszerűen nem lehet felülvizsgálati indítvány alapja az olyan hivatkozás, amely a jogi szabályozási környezet hiányosságát támadja.

[39] A Be. 649. § (5) bekezdése lényegében a (4) bekezdéssel elérni kívánt célok kisegítő szabálya: abban az esetben is lehetővé teszi a felülvizsgálatot, ha a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv a nemzetközi szerződés azon rendelkezésének megsértését állapította meg, amely egyben a büntetőeljárás olyan eljárási szabályának megsértésében jelenik meg, amely önmagában felülvizsgálattal nem, csak fellebbezéssel támadható, vagyis nem szerepel a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott felülvizsgálati okok között. Ez a felülvizsgálati ok értelemszerűen csak a felülvizsgálati indítvánnyal érintett jogerős ügydöntő határozat meghozatala alapjául szolgáló eljárásban elkövetett, büntetőeljárási törvény alapján értékelhető eljárási szabálysértés lehet.

[40] A büntető eljárásjogi szabályozás következetesen vezeti végig a felülvizsgálat célját és a jogsértés orvosolhatóságának kereteit. A Be. 659. § (4) bekezdése egyértelművé teszi, hogy a 649. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétesnek talált jogszabály figyelmen kívül hagyásával, emellett a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni. Ezzel a törvény kötelezővé és lehetővé teszi, hogy amennyiben a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntése értelmében meghatározásra kerül az a jogszabályi rendelkezés, amely ellentétes a nemzetközi szerződéssel, a felülvizsgálati eljárást ezen jogszabályi rendelkezés figyelmen kívül hagyásával folytassák le, a nemzetközi emberi jogi szerv döntése indokolásának figyelembevételével.

[41] A Be. 659. § (5) bekezdése alapján a 649. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott felülvizsgálati okra alapozott felülvizsgálat során a Kúria hivatalból felülvizsgálja a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéseket is.

[42] A felülvizsgálati szabályozás a Be. 662. § (3) bekezdésében egyértelműen kimondja, hogy a Kúria abban az esetben is csak a 662. § (1) és (2) bekezdése szerint járhat el, ha a felülvizsgálati eljárás lefolytatására nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján került sor.

[43] Erre tekintettel a Kúriának a következő döntési lehetőségei vannak:

[44] 1.) A felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot nem ügydöntő végzésével hatályában fenntartja, ha a felülvizsgálati indítványnak nem ad helyt, vagy

[45] 2.) a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha az alapügyben a bíróság

- a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt állapította meg a terhelt bűnösségét, vagy rendelte el kényszergyógykezelését,
- a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a Btk. más szabályainak megsértése miatt szabott ki törvénysértő büntetést, alkalmazott törvénysértő intézkedést,
- a Btk. 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztette fel a büntetés végrehajtását, vagy
- a súlyosítási tilalom megsértésével hozta meg a határozatát.

[46] 3.) Emellett a Be. 662. § (1) bekezdés c) pontja szerint a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi, a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárásra utasítja, ha a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján indult felülvizsgálat esetén a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatalához az eljárás megismétlése szükséges, akkor is, ha a nemzetközi emberi jogi szerv olyan jogsértést állapított meg, amely miatt a megtámadott határozatot e törvény szerint egyébként nem kell hatályon kívül helyezni. Ez utóbbi rendelkezésből egyértelműen következik, hogy hatályon kívül helyezésre ilyen okból csak akkor kerülhet sor, ha a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatala lehetséges ugyan, de az felülvizsgálati eljárásban nem hozható meg, kizárólag az eljárás megismétlése során {Kúria, Bfv.I.734/2022/12. számú határozat [60]-[70]}.

[47] Ebben az eljárásban a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatásának akkor lenne helye, ha az az alapügyben a bíróság olyan büntető anyagi jogi szabály megsértése miatt állapította volna meg a terhelt bűnösségét, vagy rendelte volna el kényszergyógykezelését, amelynek az Egyezménybe ütközését az EJEB ítélete megállapította; vagy a bűncselekmény minősítése vagy a Btk. más szabálya ütközik a nemzetközi szerződésbe, és ezen szabály megsértése miatt került sor törvénysértő büntetés kiszabására vagy törvénysértő intézkedés alkalmazására. Ugyanez a helyzet akkor, ha az EJEB határozata valamely, a Btk. 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok nemzetközi szerződésbe ütközését, vagy pedig olyan szabály nemzetközi szerződésbe ütközését állapítja meg, amely a súlyosítási tilalom megsértése megállapításának akadálya.

[48] Jelen ügyben ez nem állapítható meg.

[49] A Kúria e körben vizsgálta a felülvizsgálati indítvánnyal érintett alapügyben alkalmazott hatályú korábbi Btk. rendelkezéseit.

[50] A korábbi Btk. 40. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztés életfogytig vagy határozott ideig tart.

[51] A korábbi Btk. 42. § (1) bekezdése értelmében fegyházban kell végrehajtani az életfogytig tartó szabadságvesztést.

[52] A korábbi Btk. 47/A. § (1) bekezdés alapján életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletben meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

[53] A korábbi Btk. 47/A. § (2) bekezdése szerint, ha a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább 20 évben, ha az életfogytig tartó szabadságvesztést olyan bűncselekmény miatt szabta ki, amelynek büntethetősége nem évül el, legalább 30 évben határozza meg.

[54] A korábbi Btk. 47/C. § (1) bekezdése kimondja, hogy a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet akkor bocsáthatja feltételes szabadságra, ha a szabadságvesztésből az elítélt letöltötte a bíróság által meghatározott időtartamot, és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.

[55] A korábbi Btk. 33. § (2) bekezdés c) pontja szerint nem évülnek el az emberölés súlyosabban minősülő esetei [166. § (2) bekezdés a)-h) pontjai].

[56] A korábbi Btk. 166. § (1) bekezdése alapján, aki mást megöl, büntetett követ el, és 5 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

[57] A korábbi Btk. 166. § (2) bekezdés d) és h) pontja értelmében a büntetés 10 évtől 20 évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést különös kegyetlenséggel vagy különös visszaesőként követik el.

[58] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy a felülvizsgálati indítvánnyal érintett terhelt vonatkozásában az EJEB határozat nem minősítette az Egyezmény rendelkezéseibe ütközőnek az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabásának lehetőségét; továbbá nem állapította meg azt sem, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésből feltételes szabadságra bocsátást engedélyező törvényi rendelkezés egyezményesértő lenne. Az egyezményesértés körében értékelt azon tény, mely szerint a Szerződő Állam nem épített ki olyan felülvizsgálati mechanizmust, amely egyéb elemeinek megfelelése mellett biztosítaná azt, hogy legkésőbb 25 év elteltével az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt terheltnek szabadságvesztés büntetését felülvizsgálnák, sérti az Egyezmény 3. Cikkét. Ebből következően felülvizsgálatban fogalmilag legfeljebb a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt, II. fordulatnak megfelelő feltétel vizsgálható (bár a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés törvényessége egyéb esetekben kizárólag egyszerűsített felülvizsgálatban orvosolható). A felülvizsgálati indítvány alapjául szolgáló EJEB határozat nem állapította meg azt, hogy az Egyezmény megsértését a korábbi Btk. 47/A. § (1) bekezdésében foglalt jogszabályi rendelkezés valósítja meg, és azt sem, hogy emiatt a kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés törvényesértő büntetés lenne.

[59] A Kúria rámutat arra, hogy a felülvizsgálatra vonatkozó szabályok értelmében csak azt teheti meg, hogy az indítványt a nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével bírálja el. Ebben az esetben a nemzetközi szerződéssel érintett, korábbi Btk. 47/A. §-ában meghatározott, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját meghatározó ítélőbírói jogosultságot és annak korlátait rendező jogszabályhely figyelmen kívül hagyása azt eredményezné, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása esetén feltételes szabadságra bocsátásnak nem lenne helye. A törvényben ugyanis nem maradna olyan rendelkezés, amely határozatlan idejű szabadságvesztés esetén feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét biztosítaná, illetve annak legkorábbi időpontját megállapítaná. Az pedig, hogy a Kúria a korábbi Btk. 47/A. § törvényi rendelkezései alapján a megtámadott határozatot olyan módon változtassa meg, hogy jelen ügyben a büntető törvényt a terhelt esetében olyan tartalommal kell alkalmazni, miszerint életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélese mellett 25 év elteltét követően feltételes szabadságra bocsátható, a jogszabály tartalmának teljes megváltoztatását, vagyis jogalkotást eredményezne.

[60] A Kúria a Bfv.I.734/2022/12. számú határozatában kifejtette, hogy a hatalmi ágak elválasztásának elvére figyelemmel a Kúria, mint jogalkalmazó nem alkotja, hanem alkalmazza a jogszabályokat. Hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság 19/2017.(VII. 18.) AB határozatában a 12. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. büntető jogegységi határozat alaptörvény ellenességét éppen a törvényhozó hatalom jogkörének átvétele miatt tekintette alaptörvény ellenesnek és ezért azt megsemmisítette. Az Alaptörvény C. Cikk (1) bekezdése értelmében a Magyar Állam

működése a hatalom megosztásának elvén alapszik. Ekként tehát a jogalkalmazás a jogalkotás szerepét át nem veheti, hiányzó tartalommal jogszabályt nem alkothat, érvényes és hatályos jogszabály alkalmazását nem mellőzheti, törvény ellen nem ítéltet {hivatkozott határozat [84] bekezdés}.

[61] Ez a megoldás emellett azt eredményezné, hogy eseti jellegű, személyre szabott jogalkotást és ez alapján személyre szabott jogalkalmazást végezne a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal érintett terhelt tekintetében, amely a jog előtti egyenlőség sérelme miatt ugyancsak az Alaptörvénnyel ellentétes, a B. Cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság alapelvébe ütköző megoldás lenne.

[62] 4. Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Rómában, 1950. november 4. napján kelt Egyezményt és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyvet az 1993. évi XXXI. törvény hirdette ki.

[63] Ezen törvény 3. § b) pontja szerint a Magyar Köztársaság Kormánya az Országgyűlés felhatalmazása alapján a megerősítésről szóló okirat letétbe helyezésekor tett nyilatkozatával az Egyezmény 46. Cikkével, a 4. számú kiegészítő jegyzőkönyv 6. Cikkével és a 7. számú kiegészítő jegyzőkönyv 7. Cikkével összhangban teljes jogúan és külön megállapodás nélkül, a viszonyosság feltételével kötelezőnek ismerte el az Európai Emberi Jogi Bíróság joghatóságát, az Egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyv értelmezésével és alkalmazásával összefüggő minden ügyel kapcsolatban, amennyiben az ezen ügy alapjául szolgáló tények az Egyezménynek és a kiegészítő jegyzőkönyveknek Magyarországra nézve történő hatályba lépését követően következtek be. A törvény az 5. § alapján a kihirdetését követő 8. napon, azaz 1993. április 15. napján lépett hatályba.

[64] Az Egyezmény 46. Cikk (1) bekezdése szerint a szerződő felek vállalták, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik az EJEB végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek.

[65] A Be. 659. § (4) bekezdésének megfelelően a Kúria a 3/2015. Büntető jogegységi határozatának 2. pontjában azt állapította meg, hogy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntése folytán törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatala nem közvetlen az Egyezmény, mint ítélezésre szolgáló anyagi vagy eljárási jogszabály alapján, hanem az emberi jogi szerv döntésének alapulvételével, annak magyar jogrendszerbe beillesztésével, a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti felülvizsgálati eljárás lefolytatásával, az egyezményesértéssel nem érintett hatályos jogszabályok alkalmazásával történik.

[66] A Kúria több határozatában is kifejtette, hogy az EJEB egyezményesértést megállapító döntése akkor képezi felülvizsgálati eljárás alapját, ha a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezésének sérelme a büntetőügyben eljáró bíróság jogerős ügydöntő határozatában vagy az ügydöntő határozathoz vezető büntetőeljárásban valósul meg (EBH 2015.B.7. és BH 2022.41.).

[67] A Kúria tehát a konkrét ügyekben meghozott, konkrét bírósági ítéletek rendelkezését vizsgálhatja felül, azaz a Btk. és a Be. rendelkezéseinek az eljáró bíróságok általi alkalmazását, valamint azt, hogy ezek alkalmazása során történt-e az Egyezmény megsértése vagy sem (EBH 2018.B.6.).

[68] Az egyezményesértés megállapítása miatti felülvizsgálati eljárásban – eltérő szabály hiányában – a Be. XC. fejezetében meghatározott, felülvizsgálatra irányadó rendelkezések alapján kell eljárni.

[69] A Be. 650. § (2) bekezdésére tekintettel a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, a Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított

tényállás az irányadó. E rendelkezések a nemzetközi szerződés rendelkezésének megsértése miatt indult felülvizsgálati eljárásban is érvényesek, ezért a Kúriának a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével, a jogerős határozatban megállapított tényállás alapján kell vizsgálnia, hogy a terhelt bűnösségének megállapítása tekintetében lehetséges-e a nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat hozatala, vagy ahhoz az eljárás megismétlése szükséges.

[70] Az Egyezmény 3. Cikke alapján senkit nem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.

[71] A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés alkotmányos tartalmát az Alkotmánybíróság a 32/2016.(XI. 3.) AB határozatban vizsgálta, melynek során irányadónak tekintette az EJEB-nek az Egyezmény 3. Cikkét értelmező joggyakorlatát. Eszerint a 3. Cikkben felsorolt tilalmak közös vonása, hogy mindegyikük bizonyos fokú testi és lelki gyötrelmet, szenvedést, illetve fájdalmat okoz az érintett egyén számára. Az EJEB joggyakorlata alapján a kínzás, embertelen bánásmód vagy büntetés, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés között egyfelől a szenvedés intenzitása alapján lehet különbséget tenni. Ennek alapján embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek minősül minden olyan, az érintettnek komoly testi és/vagy lelki szenvedést okozó magatartás, amely nem éri el a kínzás megállapításához szükséges mértéket. Megalázónak akkor tekinthető a szabadságvesztés büntetés, ha a célja az érintett személy lealacsonyítása {indokolás [34]-[36] és [50] bekezdés}.

[72] Az Alaptörvény IV. Cikk (2) bekezdése szerint senkit nem lehet szabadságától másképp, mint törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

[73] Ezen rendelkezés alapján megállapítható, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés – akár az abból történő feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetőségével – az alkotmányos jogrend része.

[74] A terhelt tekintetében az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása nem tekinthető tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésnek, mivel a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét számára biztosította.

[75] Az EJEB a terhelt esetében az Egyezmény 3. Cikkének megsértését azért mondta ki, mert az egyébként az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésben meghatározott időtartam után feltételes szabadságra bocsátható terhelt esetében a szabályozás nem biztosítja azt, hogy 25 év elteltével sor kerülhessen arra, hogy szabadlábra kerülése lehetőségét érdemben megvizsgálják. Az EJEB ítélete tehát nem azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozat meghozatala során alkalmazott valamely jogszabály egyezményesértő. Az EJEB határozata ismertette a hazai jognak az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására és az abból történő feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó szabályait, azonban a feltételes szabadságra bocsátás tekintetében a terheltek esetén alkalmazott korábbi Btk. 40. § és 47/A. §-a tekintetében egyezményesértést nem állapított meg.

[76] Az EJEB ítélete olyan hiányosságot kifogásolt, amely nem az ítéletet hozó bíróságok eljárására és nem a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozatra, hanem a jogi szabályozás hiányosságára vonatkozik.

[77] A következetes ítélkezési gyakorlat alapján – amelytől a Kúria jelen ügyben sem kíván eltérni – az anyagi jogerő feloldására, a jogerős határozat meghozatalára nincs törvényes lehetőség, és a megtámadott ítélet hatályban tartása indokolt, ha az EJEB nem a (tényleges) életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását és nem a feltételes szabadságra

bocsátás lehetőségének perbíróság általi kizárását (vagy az abból történő feltételes szabadságra bocsátás kezdő időpontjának bírói meghatározását) tekintette egyezményesértőnek, hanem egy olyan felülvizsgálati lehetőség hiányát, amely az EJEB által ajánlott idő kitöltése után „de facto” tenné csökkenthetővé az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetését (EBH 2008.B.6.I. – az érvelés tekintetében irányadó, jelen ügyben foglalt eltérésekkel).

[78] Mindezekből következően a terhelt tekintetében az EJEB ítélete alapján a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatására a lefolytatott felülvizsgálati eljárásban nem kerülhetett sor, és erre hatályon kívül helyezést követő megismételt eljárásban sem lenne lehetőség.

[79] A Kúria csak utal arra, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása során a feltételes szabadságra bocsátás EJEB ítéletében meghatározott időtartamon belül történő kötelező vizsgálata szabályainak létrehozása kizárólag jogalkotás útján lehetséges, a sérelem ezért jogalkalmazás útján nem orvosolható, a jogszabályból hiányzó – attól eltérő – szabályt a Kúria továbbra sem pótolhatja az Egyezmény közvetlen alkalmazásával.

[80] A Kúria nem látta indokát és lehetőségét annak, hogy e tárgyban a korábban hozott határozataitól eltérjen (Bfv.I.734/2022/12., Bfv.X.46/2022/13., Bfv.III.1450/2021/6.).

[81] A Kúria a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt eljárási szabálysértést nem állapított meg.

[82] **IV.** A kifejtettekre tekintettel a Kúria a megtámadott határozatokat a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen, a 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdésre figyelemmel öttagú tanácsban eljárva hatályában fenntartotta.

[83] A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[84] Az ugyanazon jogosult általi ismételt indítvány előterjesztésének tilalma, illetve az azonos tartalmú indítvány ismételt előterjesztésének tilalma a Be. 652. § (6) és (7) bekezdésén alapul. A Be. 656. § (4) bekezdése alapján az ilyen indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2023. október 17.

Dr. Domonyai Alexa s.k. a tanács elnöke, Dr. Schmidt Péter s.k. előadó bíró, Dr. Gimesi Ágnes s.k. bíró, Dr. Kardos Andrea s.k. bíró, Dr. Tuba István Krisztián s.k. bíró